

Vergroenen vraagt ketenbreed omdenken

Telers weten dat vergroenen de toekomst is. Binnen een project rond duurzaam telen onderzoeken bladgewassentelers al vier jaar hoe dat te doen. Inmiddels worden de consequenties van vergroenen steeds duidelijker, en dan voor héél de keten. De tijd is rijp voor een brede discussie.

VAK | door Stan Verstegen

Helaas ... Uit onderzoek van Verity in 2023 naar de bestrijding van valse meeldauw (*bremia*) komt het huidige standaard-schema met de chemische middelen Infinito, Luna Sensation en Amistar als beste naar voren, concludeert onderzoekster Ingrid Commandeur. Over twee plantingen gekeken, komt één groen middel daarbij enigszins in de buurt, maar in die aanpak zijn zes behandelingen nodig, met een interval van zeven dagen. In het chemische schema volstonden drie behandelingen. De overige spuitschema's met groene middelen of een groen middel als eerste behandeling, gevolgd door eenmaal Luna Sensation en eenmaal Amistar zijn vergelijkbaar met onbehandeld. Dat houdt in dat in de op 9 augustus geplante ijsbergsla eind september op 100% van de bollen *bremia* zat, met een gemiddelde aantastingsgraad van 30%. In de tweede planting van 14 augustus liep de aantastingsgraad op tot 65%, vanwege de langere groeiperiode. Dat uit zich ook in significant lagere producties van 14 kilo in het chemische object en ruim 10 kilo bij het groene middel. De overige objecten scoren met tussen 6 en 7,5 kilo daar weer significant lager op.

Onderzoek bladluizen

Helaas ... Eveneens uit onderzoek van Verity in 2023 naar de bestrijding van insect-

ten, met name bladluizen, luidt de conclusie van Commandeur dat het chemische middel Sivanto Prime – laat in de teelt toegepast – als enige object het aantal bladluizen ook daadwerkelijk vermindert. Het middel werd vier weken na planten toegepast. De groene middelen Neudosan, Botanigard en nog een groen middel verminderden het aantal bladluizen niet. Deze conclusies volgen uit de tweede planting van 14 augustus, want in de planting van 26 juli zaten te weinig bladluizen voor conclusies. In de tweede planting was de aantasting ook gering en kwam vrij laat, maar er waren wel verschillen. Traybehandelingen met een experimenteel middel gaven vanwege de late aantasting geen effect, net zo min als het standaardschema met

Movento+Tracer+Decis. Het object met de traybehandeling gevolgd door het afdekken van het gewas met vliesdoek had door het klimaat onder het doek te veel invloed op de gewasstand.

Zes jaar ervaring

Beide onderzoeken zijn uitgevoerd in het kader van het PPS-project *Onderzoek duurzame bladgewassen* waar het bladgewassencollectief Bladycol voor het vierde jaar mee bezig is. Er volgt nog een vijfde jaar en in de twee jaar vóór het officiële project werd ook al gezocht naar manieren om de gewenste doelstelling te bereiken: 'Hoe telen wij in 2025 op een zo duurzaam mogelijke en economisch verantwoorde manier bladgewassen?' Het antwoord is er nog geenszins, zo bleek op een door Vollegrondsgroente.net georganiseerde bijeenkomst van Bladycol bij Compliment in het Brabantse Uden. Sterker nog, na de zesjarige zoektocht komt steeds duidelijker naar voren wat er juist niet blijkt te werken, ondanks de wil tot

In het PPS-project is gekeken naar de praktische meerwaarde van het meten van plantstress, chlorofyl en biomassa, maar die meerwaarde bleek te gering.

Het Nederlandse ijsberglaseizoen zal in 2026 van start gaan zonder het insecticide Movento.

vergroenen. Tenminste, als de snijderijen, supermarkketens en de consument dezelfde eisen blijven stellen als de huidige.

Verbod op Movento

Tot en met 30 oktober 2025 is het insecticide Movento in Europa nog beschikbaar in onder andere de teelt van bladgewassen. Die datum valt midden in het Spaanse bladgewassenseizoen en vóór het seizoen 2026 in Nederland. Hoe het dan verder moet met de aanpak van bladluizen en ook andere in opkomst zijnde insecten, zoals wantsen in ijsbergsla, is de grote vraag. Op dit moment trekken de telers verenigd in Bladycol de conclusie dat met de huidige eisen die snijderijen, supermarkketens en de consument stellen – een nagenoeg luisvrij product – het niet mogelijk is om in Nederland ijsbergsla te telen zonder een goed alternatief voor Movento. Datzelfde geldt trouwens voor Duitsland, Spanje en Italië of andere landen in de Europese Unie.

Een lichtpuntje is er ook, bij het spoelen van ijsbergsla in de snijderij blijkt het aantal bladluizen significant omlaag te gaan. Zelfs bij zwaar besmette bollen zijn na het spoelen nog maar zeer weinig bladluizen te vinden. Gemiddeld waren 93% van de voor het spoelen aangetroffen bladluizen

na het spoelen uit het product verdwenen. Alleen ... , lag het aantal nog wel aangetroffen bladluizen bij de tellingen door Vertify boven de 'specs' zoals de snijderijen (en de supermarkketens) die nu hanteren. Met andere woorden in het zakje met versneden ijsbergsla in de supermarkt zou gemiddeld een bladluise meer te vinden zijn dan de nu gestelde kwaliteitsnorm. De vraag doemt dan op: Hoe erg is dat?

Proef met natuurlijke vijanden

Om het effect van gaas- en zweefvliegen te onderzoeken, werden deze natuurlijke vijanden van bladluizen uitgezet in een planting van 10 augustus. Zweefvlieg werd eenmalig uitgezet, tien dagen na planten, en gaasvliegen wekelijks. Op 17 en 28 augustus werden de planten kunstmatig geïnfecteerd met bladluizen. Helaas ... tussen beide objecten en het onbehandelde object zaten geen verschillen in de aangetroffen aantallen bladluizen. In naastliggende veldjes werden wel meer zweefvliegen aangetroffen, een teken dat deze vliegen niet standvastig zijn. De aanpak met natuurlijke vijanden in open teelten is een uitdaging, maar dit oriënterende onderzoek verdient zeker een vervolg, concludeert Commandeur.

Consequenties onder ogen zien

Blijft de conclusie dat er helaas veel niet blijkt te kunnen en dat het tijd wordt om daarover ketenbreed de discussie aan te gaan. Het ligt in de bedoeling een congres te gaan organiseren, waarbij de politiek, de retail, ngo's en andere belanghebbenden worden uitgenodigd om de gevolgen van de op wetenschappelijke onderzoeken getrokken conclusies te bespreken. 'Hoe telen wij in 2025 op een zo duurzaam mogelijke en economisch verantwoorde manier bladgewassen?'

Daar komt nog een punt bij, want gewasbescherming met groene middelen betekent ook dat je veel vaker door het gewas moet rijden en dan gaat de 'foodprint' onherroepelijk omhoog. Dat leidt tot het dilemma dat duurzaam telen en het verlagen van de footprint niet samengaan, ofwel zoals Dave Smit als voorzitter van Bladycol het verwoordt: "Als foodprint belangrijker is, dan kun je stoppen met PlanetProof."

Bij de eerder gestelde vraag, hoort dan ook nog de vraag: 'Wat zijn de gevolgen en wat moeten we accepteren als we de consequenties van die duurzaamste manier van telen onder ogen willen zien en duidelijk maken wat er NIET blijkt te kunnen?'